

Tez No	İndirme	Tez Künye	Durumu
421784	26.11.2018 tarihine kadar kullanımı yazar tarafından kısıtlanmıştır.	Osmanlı edebiyatında Mem û Zîn mesnevisi ve yayılımı / Mem û Zîn in the Ottoman literature and its propagation Yazar: AYHAN TEK Danışman: DOÇ. DR. HAVVA NURAN TEZCAN Yer Bilgisi: İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi / Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Konu: Türk Dili ve Edebiyatı = Turkish Language and Literature Dizin:	Onaylandı Doktora Türkçe 2015 445 s.

Bu tezin ana eksenini Mem û Zîn'in klasik edebiyat içinde estetik bir metin olarak incelenmesi oluşturmaktadır. Eserin hangi motivasyonlarla yazıldığı, aynı yüzyıllarda yazılan mesnevilerle karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Çünkü Kürtçenin en önemli metinlerinden ve Klasik Kürt edebiyatının bilinen ilk aşk mesnevisi olan Mem û Zîn'in klasik edebiyat geleneğindeki yeri ve önemi kuramsal yaklaşımlar çerçevesinde incelenmeye değerdir. Doğu edebiyatının bir mesnevisi olan Mem û Zîn aynı zamanda çok katmanlı bir eser olduğu ve birçok dile tercüme edildiği için, geniş bir yayılım alanı da oluşturmuştur. Mem û Zîn'in bir mesnevi olarak gelenek çerçevesinde ayırt edici özelliklerinin de açıklandığı ve Ehmedê Xanî'nin bir şâir olarak gelenek içinde kendini ve eserini nasıl konumlandığı tartışıldığı tezde, şâirin geçmiş şâirlerle eklemleme biçimine dair yaklaşımları da tartışılmıştır. Tezde ayrıca bir kanon içinde üretilen eserin, kendinden sonraki Kürtçe mesnevilerin yazılma sürecindeki etkisi ve öncülüğü ile ilgili tespitlerde bulunulmuştur. Bu bağlamda Kürt edebiyatının da gelenek içinde konumlanması gösterilmeye çalışılmıştır. Tezin son bölümünde ise Mem û Zîn'in ilk çevirilerinin görüldüğü Osmanlı Türkçesindeki örnekleri, klasik edebiyatın telif-tercüme meseleleri çerçevesinde ele alınmıştır. Bu yönüyle eserin tercüme ve nazire nüshalarının incelenmiş olmasıyla birlikte, eserin bu tercüme metinlerinin telif-tercüme tartışmalarına da katkı sağlayacağı görülmektedir. Bu çerçevede tezin bağlamını, Ehmedê Xanî'nin Kürtçe Mem û Zîn mesnevisi ile beraber Ahmed Fâik ve Abdülazîz Halis'in Mem û Zîn'in Türkçe tercüme metinleri oluşturmuştur. Mem û Zîn'in bu tercüme metinleri elyazma nüshalar üzerinden incelenmiş olup, tezde ayrıca tercüme metinlerinin şekli ve metne yapılan müdahaleler üzerinde de durulmuştur. Tezin sonunda bulunan Ek'te verilen Ahmed Fâik'e ait Mem û Zîn çeviri metni, Kürtçe bir mesnevinin Osmanlı'daki yansımaları göstermesi bir yana, aynı gelenek içerisindeki diller ile oluşturulmuş edebiyatların birbiriyle ilişkisini de açıklayan bir metindir. Bu bağlamda metnin dönemin çeviri anlayışı ve dil özelliklerini de göstermesi bakımından tezdeki tercüme tartışmalarına da katkı sunmuş olacaktır. Anahtar Kelimeler: Mem û Zîn, Ehmedê Xanî, Ahmed Fâik, Kürt Edebiyatı, Osmanlı Edebiyatı, Çeviri Geleneği, Mesnevi Edebiyatı

This thesis mainly investigates Mem û Zîn as an aesthetic text in classical literature. The motivation by which this work was written was evaluated in comparison with the post mathnavi written in the same century. Mem û Zîn has been known as one of the most important texts and the first love mathnavi in the classic Kurdish literature, thus it is worth examining the role and importance of Mem û Zîn in the classical literary tradition based on theoretical approaches. Being one of the Eastern mathnavi, Mem û Zîn is crucial as it has been translated into many languages and it is a multi-layered work. This thesis examines the distinctive features of Mem û Zîn in the framework of tradition, and it also discusses how Ehmedê Xanî positioned himself and his work as a poet within the tradition and his approach regarding the forms of articulation with previous poets. Furthermore, this thesis makes an observation about the influence and leadership of his work, which was produced in a canon, in the process of writing the next Kurdish mathnavi. In this context, how Kurdish literature is positioned within the tradition is demonstrated. The last part of the thesis addresses the first translation examples of Mem û Zîn into Ottoman Turkish in the framework of copyright-translation of classical literature. Examining the translated and nazereh copies of the poetry also seems to contribute to the discussions of the issue of copyright-translation. In this respect, the Kurdish version mathnavi of Ehmedê Xanî's

Mem û Zîn and its Turkish translations by Ahmed Faik and Abdulaziz Halis constitute the context of the thesis. Through the investigation of Mem û Zîn's translated copies manuscript texts, this thesis also focuses on the form of the translations as well as the censorship and interventions made in the texts. The Mem û Zîn translation text by Ahmed Faik provided in the Appendix is a text which not only explains the relation of the literatures formed by the languages within the tradition but also indicates the reflection of a Kurdish mathnavi in the Ottoman. In this context, this text will contribute to the discussion of translation works in this thesis in terms of demonstrating the translation view of that period as well as its language. Key Words: Mem û Zîn, Ehmedê Xanî, Ahmed Faik, Kurdish Literature, Ottoman Literature, Tradition of Translation, Literature of Mathnavi